Съфинансирано от Европейския съюз
НАСЛЕДСТВОБГ
ПРОГРАМА НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ, ИНОВАЦИИ И ДИГИТАЛИЗАЦИЯ ЗА ИНТЕЛИГЕНТНА ТРАНСФОРМАЦИЯ

Памет за добруджанския народен учител Ловчо Стоянов (1876 – 1963)

Галя Маринова, гл. библиотекар
Регионална библиотека „Дора Габе“

Регионална библиотека „Дора Габе“ се включи в реализацията на проект „Краезнанието в подкрепа на културната идентичност, креативната икономика и устойчивата среда“, част от проект BG16RFPR002-1.014-0011 „Устойчиво развитие на Център за върхови постижения „Наследство БГ“.

Първата част от проектните дейности включва проучване и издирване на информация и ресурси от богатия и разнообразен библиотечен краеведски фонд за изявени личности свързани с град Добрич и Добруджа от различни сфери на дейност и обществени изяви, с регионален и национален принос за съхраняването на българския дух, език и култура, както и събития и факти, допринесли за развитието на културния и обществен живот на добруджанския край.

Сред предложените от библиотеката личности е името на Ловчо Стоянов, народен учител и общественик, радетел за свободна Добруджа. Близък приятел и колега на Йордан Йовков, чийто спомени стават ценен изворов материал за изследователите на йовковото творчество. На 20 март 2026 г. отбелязваме 150 години от рождението на просветителя.

Ловчо Стоянов Златев е роден през 1876 г. в село Каралии (днес Красен), Добричко - мястото, където „Певецът на Добруджа“ - писателят Йордан Йовков не само е живял и учителствал, но и написал едни от най-хубавите си произведения.

Получава основно образование в родното си село, в старото килийно училище в двора на църквата, учи в прогимназиално училище в Добрич и завършва гимназиално във Варна. Учителства в село Девиджикьой (днес Добрин), Добричко през 1894/1895 учебна година като води смесени I – IV класове. Записва се в Шуменското педагогическо училище, а след една година продължава в педагогическото училище в Силистра, където се дипломира. Един от първите учители с педагогическо образование, Л. Стоянов през учебната 1898/1899 г. е назначен в училището в село Каралии, а негов колега е Йордан Йовков, с когото го свързва искрено приятелство.

Продължител на българската възрожденска душевност, младият учител е и буден общественик. Той работи, както с децата, така и с възрастните, преподава във вечерното училище. Ловчо Стоянов, заедно с учителите Йордан Йовков, Петър Иванов и Георги Вълчев отстояват българската независимост и просветното дело в Добруджа в началото на XX век. Настояват отпускането на заем пред Варненската окръжна постоянна комисия за построяване на прогимназия в село Каралии. Проектът е забавен, но по-късно през 1909 г. е реализиран с активната подкрепа на Йордан Йовков. За издръжката на прогимназията се отделят още ниви, урежда се и зеленчукова градина. Новата прогимназия, една от първите в този край, е обзаведена с кабинет по химия и физика, картини, пособия по антропология и дори човешки скелет. За пръв директор е назначен Йордан Йовков. За децата от съседните села, които пътуват, радетелите за българска просвета подготвят условията за създаване на пансион. Всички подробности са уточнени, но Балканската война слага край на този план и разделя прогресивната група радетели за българщината. Йовков е мобилизиран и никога повече не се завръща в Каралии.

Дейността на съществуващото читалище се поставя на нова основа. Ловчо Стоянов организира закупуването на нови книги, прави се абонамент за вестници и списания. В читалището се организират вечерни и неделни четения, сказки, практически курсове, екскурзии, забави и театрални представления. С волни помощи от вечеринки е построена театрална сцена.

Двете румънски окупации оказват своето тежко влияние върху съдбата на българите, техните права и свободи. Отварят се румънски училища, а Ловчо Стоянов компромисно е оставен като учител по български език, но за кратко. Възлагат му да преподава румънски език на учениците от първо отделение, което го принуждава да напусне селото и да се пресели в село Къзълджилар (днес Червенци), Провадийско, където учителства от 1911 до 1915 г. Мобилизиран е в Първата световна война. Завърнал се в Каралии, при втората румънска окупация отново е уволнен от родното училище, затова обучава тайно учениците, като ги изпраща да държат изпит в българското училище в Базарджик (днес Добрич).

През 1925 г. Л. Стоянов се преселва в Базарджик. Тук Българското културно общество го назначава за учител в основните училища, където той продължава да работи до 1933 г. Следва ново затваряне на български училища. Българското културно общество премества дядо Ловчо като секретар на Частната българска гимназия и той работи там до 1939 г.

След освобождението на Южна Добруджа през 1940 г. продължава народополезната си дейност в Добрич. След смъртта на Йордан Йовков (1937 г.), той се отдава на благородното дело да популяризира името на големия писател. Автор е на много публикации в местните вестници, основно със спомени за Йовков от времето на тяхното учителстване в Красен, както и за читалищната дейност в родното му село. Интересът към Йовковите места нараства, село Красен, училището, Филиповата кръчма привличат запленените от творчеството на Йовков сънародници. Съдейства активно на Димо Минев за събиране на снимки и документи, спомени и свидетелства от ученици и съвременници на Йовков, ценен документален архив за изследването „Йордан Йовков. Документи и свидетелства за живота и творчеството му“, издадено през 1947 г. Авторът нарича дядо Ловчо „най-усърден и най-плодовит доставчик на материали“, с чиято помощ е създаден този уникален труд. Пламенен инициатор за основаване на комитет за издигане на паметници на Йордан Йовков в с. Красен, гр. Генерал Тошево и Добрич.

Умира на 29 януари 1963 г. в Добрич.

Ловчо Стоянов остава в паметта на потомците като пламенен родолюбец и учител с възрожденски дух, с принос в добруджанското краезнание и историята на българската литература - в материалите и изследванията за живота и творчеството на Йордан Йовков, като приятел и колега на писателя от учителските му години в Добруджа.

Статията е резултат от изпълнението на ПРОЕКТ BG16RFPR002-1.014-0011 „Устойчиво развитие на Център за върхови постижения „Наследство БГ“, финансиран по процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16RFPR002-1.014 „Устойчиво развитие на Центрове за върхови постижения и Центрове за компетентност, в т.ч. и на конкретни инфраструктури или техни обединения от Национална пътна карта за научна инфраструктура“.

Използвани източници

Бешков, Любен. *Добруджанци в науката, изкуството и културата : Био-библиографски очерци*. Кн. 2., Добрич : Людмил Бешков, 1999, с. 259-260.

Съфинансирано от Европейския съюз
НАСЛЕДСТВОБГ
ПРОГРАМА НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ, ИНОВАЦИИ И ДИГИТАЛИЗАЦИЯ ЗА ИНТЕЛИГЕНТНА ТРАНСФОРМАЦИЯ

Дачев, Йордан. *Личности. Портрети, очерци, есета*. Добрич : Матадор, 2006, с. 17.
Добрева, Величка. Незабравим учител и общественик. 40 години от своя живот Ловчо Стоянов отдава на учебното дело в Добруджа. В: *Добруджанска трибуна,* Добрич, L, 1993, бр. 22, с. 4.
Из дневниците на Дядо Ловчо : Всичко се заличава. Остава написаното. В: *Антимовски хан*, Добрич, ноември 1999, с. 5.
Пеев, Атанас. *Сродени с Добруджа*. Варна : Бряг принт, 1997, с. 54-57.
Стоянов, Ловчо. Моите спомени за Йордан Йовков. В: *Добруджански глас*, Базарджик, III, 1937, бр. 312, с. 2; бр. 313, с. 2-3; бр. 315, с. 2-3.
Стоянов, Ловчо. Спомен за Йордан Йовков (Будители). В: *Словото днес* (София), XX, 2024, бр. 32, с. 12-13.

Про Нюз Добрич - *онлайн*
20.03.2026

Маринова, Галя. Ловчо Стоянов – 150 години от рождението на добруджанския учител и общественик : Проект на библиотеката в Добрич изследва делото на просветителя (Общество). // pronewsdobrich.bg [онлайн]. 20 март 2026. [Прегледан 18. 09. 2026]. Достъпно от https://pronewsdobrich.bg/lovcho-stoyanov-%E2%80%93-150-godini-ot-rozhdenieto-na-dobrudzhanskiya-uchitel-i-obshtestvenik-p665878?fbclid=IwY2xjawQp-yBleHRuA2FlbQIxMABicmlkETBBY1R4dzlqNmh6Z01QOE1Fc3J0YwZhcHBfaWQQMjIyMDM5MTc4ODIwMDg5MgABHr60JfAo4IG-eg9OeNXt41H9aD61GBk6Gv-Xsz6q5OV6BCJF2cUZ5iJBBsH-_aem_7wrlfGY631tv7Ab3cMmUXw